

Deltawerken van de toekomst

JOB DRONKERS

De Nederlanders hebben de afgelopen honderd jaar hun kustlijn ingrijpend veranderd. Voor veiligheid tegen overstromen en betere toegang tot de zeehavens is veel gebouwd en gebaggerd. Is Nederland nu af, een halve eeuw na de watersnoodramp van '53? Of kijken we over honderd jaar weer terug op alweer veel veranderingen in onze kustlijn?

Job Dronkers maakte een fictieve toespraak van onze koningin in 2103, als ze een tweede deltaplan voltooit.

Verbindingen in de delta

"Landgenoten. Niemand verwachtte in 1953 dat er een nieuwe bedreiging zou komen uit de zee. Dat de zeespiegel zou gaan stijgen en inmiddels meter hoger staat dan in 1953. De vorige eeuw stroomde laag Nederland, het benedenrivierengebied, al twee keer bijna onder."

Waarom zegt ze dit? Het klimaat is in West-Europa in de 21e eeuw veranderd. In 2026 stroomde er zo veel water door de Rijn en was de waterstand op zee zo hoog, dat Dordrecht voor een deel onder water kwam te staan. De Haringvlietsluizen werden uitgebreid met een groot gemaal. Maar toen in 2053 er nog meer water de Rijn afkwam en dat opnieuw niet goed de zee op kon stromen, besloten we tot iets in-

grijpends. We heropenden de oude zeestraat tussen Goeree en Overflakkee (de Scharrezee). Ook plaatsten we enorme gemalen in de Brouwersdam. Zo kregen de Nederlanders volledige controle over de waterstanden in de benedenrivieren.

Meer Maasvlakte en windmolens

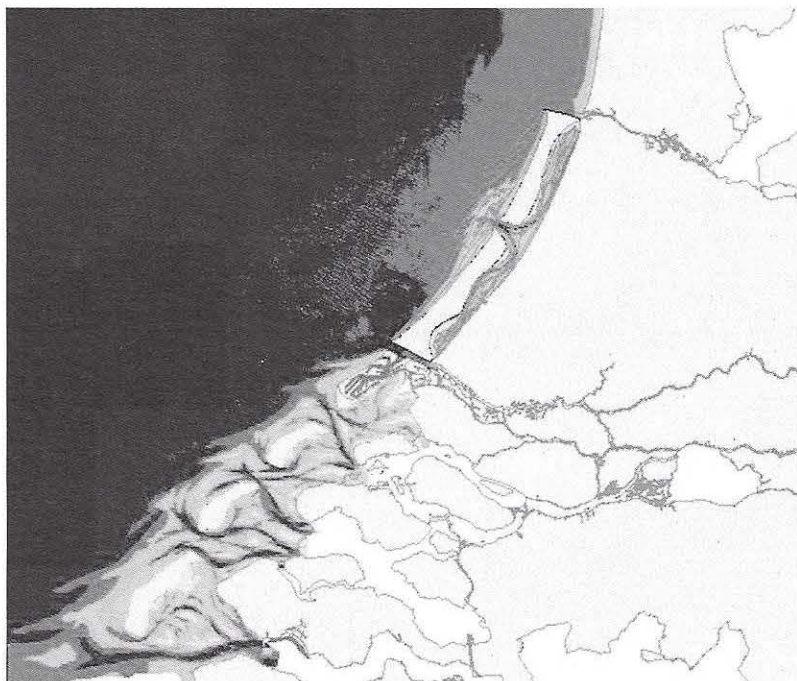
"Door de groeiende wereldhandel nam de afgelopen eeuw ook de betekenis van de Rotterdamse haven verder toe. Samen met Vlaanderen is de Maasvlakte verder uitgebreid tot een havengebied dat het voorportaal is van zowel Antwerpen als Rotterdam: de nieuwe AntRo-haven."

De koningin praat nu over een groot havengebied, zeewaarts van de tweede Maasvlakte. De economieën van België en Nederland zijn zo verstrengd dat Antwerpen en Rotterdam de handen ineen slaan voor een havenuitbreiding die ook de grootste schepen zou toelaten. Voor zulke schepen is het onmogelijk via de Westerschelde Antwerpen te bereiken. In plaats daarvan is er een snelle, computergestuurde verbinding met binnenvaartschepen opgezet tussen de twee grote havens.

Zij vervolgt: *"Nederland verkeert in de gelukkige omstandigheid dat de Noordzee het zand levert om het overstromingsgevaar vanuit diezelfde Noordzee te bestrijden. Veel van het zand wordt gewonnen in de grote scheepvaartroutes, die zo diep zijn dat de Nederlandse zeehavens nog steeds toegankelijk zijn voor de allergrootste zeeschepen. Niet alle grote zandvoorraden zijn beschikbaar, want een groot deel van de Noordzee fungeert als windenergiepark. Het is het grootste ter wereld."*

Vroeger was de Noordzee het domein van de visserij. Dat veranderde in de 21e eeuw, omdat de kosten van de visserij, met het leegvissen van de zeeën, hoog opliepen in vergelijking met de visteelt. De zeevisserij maakte plaats voor ander grootschalig gebruik van de Noordzee: winning van windenergie. Het duurde lang voordat we de techniek onder de knie hadden, maar toen ging het snel. In de loop van de 21e eeuw werd bijna de hele Noordzee, met uitzondering van de vaarroutes en de kuststrook, vol-

De Nederlandse kust met het Hollands-Vlaamse Waddengebied in het jaar 2103 (illustratie: RIKZ).

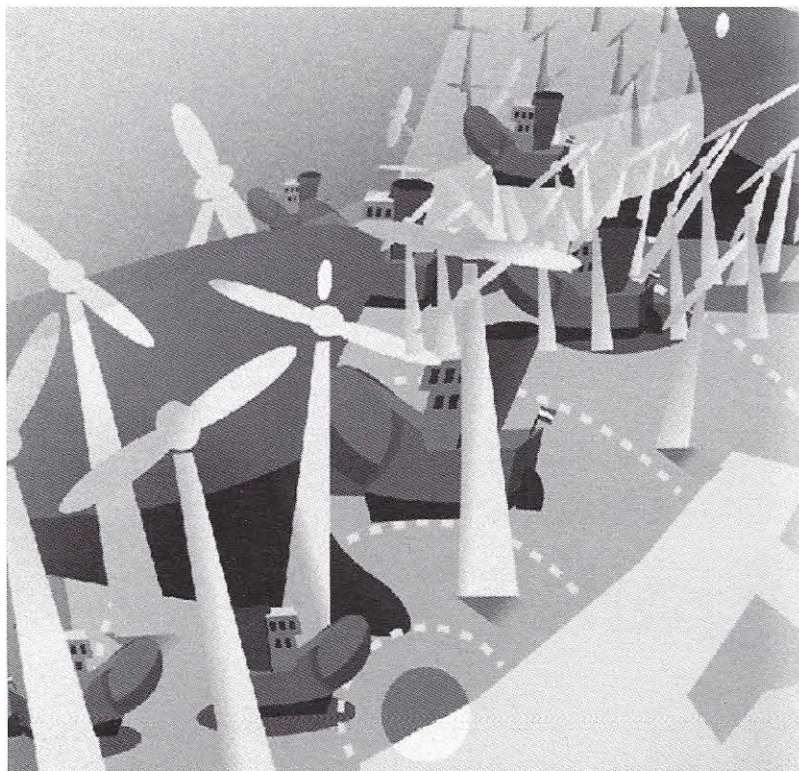
gebouwd. In plaats van aardgas exporteert Nederland nu windenergie.

Hollandse kustuitbreiding

Nu komt de koningin tot de reden van haar toespraak: *“De woningdruk op de Hollandse kust is enorm groot. Vanwege de stijging van de zeespiegel is bebouwing direct aan zee niet toegestaan, maar wel in het achterliggende duingebied. Alleen kleine stukjes zijn nog min of meer ongerept gebleven. Ons eerste antwoord op de zeespiegelstijging waren zandsuppleties die de kustlijn richting zee verplaatsten. Helaas bleek dat onvoldoende om de oude badplaatsen Scheveningen, Katwijk, Noordwijk en Zandvoort te beveiligen. Toen zijn we vragen gaan stellen bij de open ligging aan zee van deze badplaatsen. Het besef dat de Nederlandse kustlijn geen vast gegeven was, was daarbij belangrijk. In vele eeuwen was de natuurlijke ontwikkeling een heen en weer bewegende kustlijn. De mens heeft dat pas in de laatste eeuwen beïnvloed. De eerste plannen voor grootschalige zeewaartse verplaatsing van de Hollandse kustlijn zijn al meer dan honderd jaar oud. Maar voldoende redenen om zoiets uit te voeren zijn er pas sinds tien, twintig jaar. De economische belangen en de veranderingen in de kustlijn door de AntRo-vlakte deden ons tot kustlijnherziening besluiten.”*

Waarom en hoe deden we dat? Nederland is

Schets van de Noordzee als windmolenpark (illustratie: Klutworks-D.Klut).

rijk en welvarend en we stellen hoge eisen aan onze leefomgeving. De ruimte die we willen, is eind 21e eeuw schaars, met extreme grondprijzen. We keken steeds meer naar de Noordzee, maar steeds was er verzet vanuit de oude badplaatsen. Het strandtoerisme zou te veel lijden onder bouwen in de Noordzee. De gestegen zeespiegel gaf uiteindelijk de doorslag. Er moesten bijvoorbeeld steeds vaker hotels ontruimd worden als het water over de boulevard sloeg. In 2074 besloten we tussen Hoek van Holland en IJmuiden de kustlijn te verleggen. De kust schoof ruim tien kilometer op. De zee deed het meeste werk daarbij. De mens zorgde voor een nieuwe rij zandbanken, waar de golven op breken, op vijftien kilometer uit de kust. Zo kon een nieuwe, natuurlijke, strandwal ontstaan. Die strandwal is ter hoogte van Noordwijk open gehouden, zodat een lagune ontstaat waaraan de oude kust ligt. Via de opening kan de lagune zich dagelijks vullen en legen met Noordzeewater. Voor de veiligheid zit in de opening een doorlaatbare kering, vergelijkbaar met de Oosterschelde. En achter de strandwal is nieuw duingebied opgespoten. Het is daar prachtig wonen.

De koningin besluit:

“Kijkend naar de toekomst zie ik nieuwe uitdagingen. Het verlies aan natuur in de Delta zal worden gecompenseerd door de ontwikkeling van een Belgisch-Nederlands waddengebied. Een eilandenboog tussen Zeebrugge en de AntRo-vlakte kan het deltagebied beschermen en zorgen voor nieuwe natuurwaarden. Een nieuw deltaplan ligt alweer in het verschiet.” Vervolgens drukt ze op een knop, stelt de nieuwe stormvloedkering in gebruik en verklaart de zeegrens officieel verlegd.

Vooruit kijken

Deze toespraak is zeker niet bedoeld als (alweer) een plan voor de inrichting van de Nederlandse kust. De boodschap is juist het belang van de korte termijn niet te laten regeren als beslissingen ver naar de toekomst doorwerken. Het is een aansporing om breder en langer vooruit te kijken. Door een tijdreis kijk je met heel andere ogen naar de ontwikkeling van ons land. Zo'n blik, los van de waan van de dag, is nodig voor toekomstgericht investeren.

PROF. DR. J. DRONKERS IS VERBONDEN AAN DE UNIVERSITEIT UTRECHT, WAAR HIJ LES GEEFT IN 'FYSICA VAN KUSTSYSTEMEN'. HIJ MAAKTE DIT VERHAAL (DAT IS BEWERKT VOOR DUIN DOOR MARCEL TAAL, REDACTEUR) VOOR DE 'WATERBOUWDAG' (FEBRUARI 2003), DIE IN HET TEKEN STOND VAN DE WATERSNOODRAMP VAN 1953.